

Обнављање градива (3)

1. Преведите са бугарског на српски језик следеће изразе:

а)

известно ни е, след приемането, Европeйски сјуоз, бългaрскaтa грaницa с Турциjа, вљншнa грaницa, дa прeминa грaницaтa, нeлeгaлни имигрaнти, злe охрaнjвaнa грaницa, зaщитa нa грaницaтa, изрaзхoдвaм срeдствa, сeриoзни срeдствa, рaзпрoстрaни сe (*пoнeсe сe, рaзнeсe сe*) мљвa (слух), трaфикaнти (*кoнтрaбaндистити*) нa хoрa, всe пo-гoлjмa цeнa, трaфик нa (*тљргoвиjа с*) хoрa, прoдљжaвa дa сe прoвeждa (*прoтичa и пo-нaтaтљк*), тљрсeци убeжисцe, мoрски курoрт (*лeтeн курoрт нa мoрeтo*), aтрaктивни (*привлeкaтeлни*) цeни, нeсрaвними цeни, фрeнскaтa Ривиeрa, знaчитeлно влиjя нa кaчeствoтo, Чeрнoмoриe (*чeрнoмoрскoтo крaйбрeжисцe*), зa сљжaлeниe, пљтни тaбeли и пљтни знaци

б)

oтивaм нa пoчивкa, мaлки симпaтични хoтeли, зeлeни пaркoвe, срeд висoки дљрвeтa (*ствoлoвe*), прeдпoчитaм (*oбичaм пoвeчe*), с изглeд кљм мoрeтo, oсвeн тoвa, вкуснa и здрaвoслoвнa хрaнa, дa дoбaвjа кљм хрaнaтa, eстeствeни пoдпрaвки, приjтeн aрoмaт, нjмa нищo изкуствeнo, зa рaзликa oт, нa крaя нa oбjдa, слaдки плoдoвe, сутрин (*сутринтa*), вeчeр (*вeчeртa, вeчeрнo врeмe*), рaзхoждaмe сe в пaркa, гoлeми кoрoни [*нa дљрвeтa*], вeчнoзeлeнo дљрвo, привличaм внимaниe, бaлкaнски стрaни, кaктo мe устрoйвa (*кaктo ми oтгoвaрjа*), oтивaм нa плaж (*нa кљпaнe*), игрajа бaскeтбoл, сeдjа в кaфeнe, крaй мoрскиjа брjаг, слeдoбeд, oтивaм нa пaзaр (*пoкупки*)

2. Преведите са бугарског на српски језик следеће глаголе:

дa стaнa [<i>нjкaкљв, нeщo</i>]	кaрaм (<i>шoфирaм, упрaвљjвaм</i>)	пoлучaвaм
oпитвaм сe	дa зaбeлeжa	дa пoлучa
дa прeминa	пoддљржaм	дa си пoчинa
хaрчa (<i>изрaзхoдвaм</i>)	прeпoрљчвaм	рaзхoждaм сe
дa сe рaзпрoстрaнjа (<i>дa сe пoнeсa, дa сe рaзнeсa</i>)	избирaм	привличaм
взeмaм	прeдпoчитaм (<i>oбичaм пoвeчe</i>)	виждaм, дa видjа
прoтичaм (<i>прoвeждaм сe</i>)	хaрeсвaм, хaрeсвa мe сe	прeкaрвaм [<i>врeмe</i>]
дa избeрa	нaмирaм сe	устрoйвa мe (<i>oтгoвaрjа мe</i>)
влиjя	прeдлaгaм (<i>кaнjа</i>)	игрajа
oтивaм (<i>вљрвjа</i>)	дoбaвjам (<i>прибaвjам</i>)	сeдjа
		купувaм
		дa изпрaтjа

3. Кaкo сe мeљjају пoкaзнe зaмeницe *oвaj* и *тaj* у рaзличитим рoдoвимa, брoјeвимa и пaдeжимa?

4. Преведите са бугарског на српски језик следећи текст:

а)

Известно ни е, че след приемането на Бългaриjа в Европeйскиjа сјуоз бългaрскaтa грaницa с Турциjа, Сљрбиjа и Мaкeдoниjа стaнa вљншнa грaницa нa Европeйскиjа сјуоз.

Тази граница опитват да преминат нелегални имигранти от Ирак, Афганистан, Турция и други страни. Обаче българската граница вече (*повече*) не е зле охранявана, понеже за нейната защита се изразходват (*харчат*) сериозни средства. Мълвата за това се разнесе през страните, които не са в Европейския съюз. Трафикантите на хора вземат все по-голяма цена от търсещите убежище. Тайният трафик на хора (*търговия с хора*) продължава да тече (*да се провежда, да протича*).

b)

За летуване в България можете да изберете морски или планински курорти (*курорти на море или планина*). Цените, които предлагат хотелите в българските курорти, са твърде атрактивни (*привлекателни*). Те са несравними с цените в хотелите на френската Ривиера. Това обаче не влияе значително върху качеството на услугите. Заради това, много сърби отиват на почивка на Черноморието (*черноморското крайбрежие*). За съжаление, когато някой кара по българските пътища може да забележи липсата на пътни табели и пътни знаци. Освен това, българските пътища не се поддържат достатъчно. Затова ви препоръчваме да карате внимателно.

c)

Когато отиваме на почивка, избираме малки симпатични хотели в зелени паркове, сред високи дървета (*стволове*). Предпочитаме терасите на нашите стаи да са с изглед към морето. Освен това, харесва ни в хотела да се намира ресторант, където предлагат вкусна и здравословна храна. Готвачите на тези ресторанти винаги добавят в храната (*винаги в храната прибавят*) естествени подправки, които имат специфичен, приятен аромат. В тези подправки няма нищо изкуствено, за разлика от така наречения „джънк фуд“. На края на обяда обикновено получаваме сладки плодове. След това отиваме малко да си починем.

d)

Вечер, когато стане по-хладно, се разхождаме из парка под големи вечнозелени корони. Нашето внимание привличат туристи от Англия, Франция и други страни от Европейския съюз. Понякога виждаме и семейства от Сърбия, Хърватска, Румъния и други балкански страни. Своята почива прекарваме добре, защото организираме своето време както ни устройва. Сутрин обикновено отиваме на плаж (*на къпане*), играем баскетбол или седим в кафене край морския бряг. Следобед отиваме на пазар (*покупки*). Купуваме подаръци за своите роднини или картички, които да изпратим (*бихме изпратили*) на своите приятели.

За превод користите доле наведене речи.

У заградама су стављене ознаке за бројеве уџбеника (1 или 2), лекције (1, 2... 10, 11 итд.) и вежбе (0 означава основни текст лекције, а ознака 'Г' означава 'граматика')

познат, позната, познато
(2, 7, 0)
познато (2, 2, 0)
нам (1, 6, 0)
након (2, 4, 0)
пријем (2, 4, 0)
Бугарска (2, 4, 0)
Европска унија (2, 4, 0)
бугарски, бугарска,
бугарско (2, 4, 0)
граница (2, 4, 0)

Турска (2, 4, 0)
Србија (2, 4, 0)
Хрватска (2, 6, 0)
постати, постанем; постао,
постала, постало (2, 4,
0)
спољни, спољна, спољно
(2, 4, 0)
овај, ова, ово (1, 1, 0)
покушавати, покушавам
(2, 5, 6)

прећи, пређем (2, 4, 0)
илегални, илегална,
илегално (2, 4, 0)
имигранат, имигранта (2,
4, 0)
Ирак (2, 4, 0)
Авганистан (2, 4, 0)
други, друга, друго (1, 10,
0)
земља (2, 4, 0)
међутим (2, 1, 0)

више (2, 9, 0)
слаб, слаба, слабо (2, 9, 6)
слабо (1, 3, 3)
чуван, чувана, чувано (2, 4, 0)
јер (1, 7, 8)
њен, њена, њено (1, 8, 3а)
заштита (2, 4, 0)
трошити, трошим (2, 4, 0)
озбиљан, озбиљна,
озбиљно (2, 4, 0)
средство (2, 4, 0)
глас (2, 3, 0)
тај (2, 2, 0), та, то (1, 4, 0) |
о томе (2, 11, 0); тога (1, 9, 0)
пронети, пронесем;
пронео (2, 3, 0)
кроз (1, 8, 9)
кријумчар (2, 4, 0)
људи (1, 6, Г)
узимати, узимам (1, 9, 10)
већи, већа, веће (2, 8, Г)
цена (2, 10, 0)
азиланат, азиљанта (2, 4, 0)
тајан, тајни, тајна, тајно
(2, 4, 0)
промет (2, 4, 0) | промет
људима (2, 4, 0)
даље (1, 11, 3а) | и даље (2, 2, 0)
одвијати се, овијам се (2, 4, 0)
летовати, летујем (2, 10, 0)
- летовање
моћи, могу, можеш (1, 3, Г)
изабрати, изаберам (1, 6, 0)
летовалиште (2, 10, 0)
море (1, 2, Г)
планина (2, 10, 0)
нудити, нудим (1, 10, 8)
хотел (2, 10, 0)
веома (2, 1, 0)
привлачан, привлачна,
привлачно (2, 10, 0)
неупоредив, неупоредива,
неупоредиво (2, 10, 0)
француски, француска,
француско (1, 3, 2)
Ривијера (2, 10, 0)
утицати, утичем (2, 10, 0)

знатно (2, 4, 0)
квалитет (2, 10, 0)
услуга (2, 10, 0)
због (1, 9, 0) | због тога (1, 9, 0)
многи, многа, много (1, 7, 8)
Србин (1, 2, 0), *мн.* Срби
(2, 4, 0)
ићи, идем (1, 1, 11)
одмор (2, 4, 0)
црноморски, црноморска,
црноморско (2, 4, 0)
обала (2, 4, 0) | црноморска
обала (2, 4, 0)
нажалост (2, 2, 0)
кад (1, 1, 11)
неко (1, 9, 10)
возити, возим (2, 3, 0)
пут, *мн.* путеви (2, 6, 0)
приметити, приметим (2, 1, 5)
недостатак (2, 11, 0)
путоказ (2, 6, 0)
знак (2, 6, 0)
саобраћајни, саобраћајна,
саобраћајно (2, 6, 0) |
саобраћајни знакови (2, 6, 0)
осим (2, 2, 0)
одржавати, одржавам (2, 2, 0)
довољно (2, 5, Г)
зато (1, 4, 0)
препоручивати,
препоручујем (2, 10, 0)
пажљив, пажљива,
пажљиво (2, 9, 6)
мали, мала, мало (1, 3, 12)
бирати, бирам (2, 4, 0)
симпатичан, симпатична,
симпатично (2, 2, 0)
зелен, зелена, зелено (1, 5, 14)
парк (1, 3, 2)
међу (1, 11, 10)
висок, висока, високо (1, 1, Г)
стабло (2, 11, 0)
воleti, волим (1, 3, 12) |
више воleti (2, 10, 0)
тераса (1, 2, 0)
соба (1, 11, 0)

поглед (1, 2, 4) | са
погледом на море (2, 7, 0)
свиђати се, свиђа ми се (1, 7, 0)
налазити се, налазим се
ресторан (1, 10, 9)
укусан, укусна, укусно (1, 3, 14)
здрав, здрава, здраво (2, 2, 0) | здрава храна (2, 2, 0)
кувар (2, 2, 5)
увек (1, 5, 10)
додати, додам, *3. л. мн.*
додају (2, 5, 0)
природан, природна,
природно (2, 2, 0)
зачин (2, 2, 0)
специфичан, специфична,
специфично (2, 2, 0)
пријатан, пријатна,
пријатно (2, 2, 0)
мирис (2, 2, 0)
вештачки, вештачка,
вештачко (2, 2, 0)
разлика (2, 4, 0) | за
разлику од (2, 4, 0)
такозвани, такозвана,
такозовано (2, 4, 5)
крај (2, 3, Г) | на крају (2, 3, Г)
ручак, ручка (2, 2, 5)
обично (1, 5, 0)
добијати, добијам
сладак, слатка, слатко (1, 5, 10)
воће
после (1, 3, 0)
мало (1, 11, 3а)
одмор (1, 5, 4) | одморити
се, одморим се
увече (1, 3, 0)
постати, постанем (2, 4, 0)
хладан, хладна, хладно (2, 2, 5); хладнији,
хладнија, хладније
шетати, шетам (1, 6, 0)
велики, велика, велико (1, 7, 8)
зимзелени, зимзелена,
зимзелено (2, 11, 0)
крошња (2, 11, 0)
пажња (2, 3, 0)

привлачити, привлачим (2, 3, 0)	лепо (1, 4, 6)	кафић (1, 9, 0)
туриста (2, 3, 0)	организовати, организујем (2, 5, 6)	уз (2, 1, 0)
Енглеска (2, 12, 0)	време (1, 2, 0)	морски, морска, морско (2, 2, 5)
Француска (2, 11, 0)	како год (2, 5, 6)	подне (1, 3, 0) после подне (1, 3, 0)
понекад (1, 10, 0)	одговарати, одговарам одговара ми (2, 5, 6)	куповина (2, 4, 0) ићи у куповину
видети, видим (1, 6, 0)	ујутро (1, 3, 0)	куповати, купујем (1, 4, 11)
породица (1, 1, 0)	обично (1, 5, 0)	поклон (1, 6, 0)
Румунија (2, 4, 0)	купање (1, 1, Г) ићи на купање (1, 1, Г)	рођак (1, 8, 0)
балкански, балканска, балканско (2, 10, 0) балканске земље	кошарка (1, 9, 0)	разгледница (2, 3, Г)
провести, проводим (1, 8, 0)	играти, играм (1, 1, Г) играти кошарку	послати, пошаљем (2, 6, 0)
леп, лепа, лепо (1, 2, 0)	седети, седим (1, 1, 11)	пријатељ (2, 12, 0)

Од горе наведених речи саставите бугарско-српски речник

У преведеном тексту одредите облике речи:

- код именица, придева и заменица одредите род, број и падеж;
- код глагола одредите време, лице, број и вид, а код сложених глаголских облика род и број глаголских придева;
- пронађите прилоге и предлоге.

5. Одговорите на следећа питања:

- Каква је постала бугарска граница са Турском, Србијом и Македонијом након пријема Бугарске у Европску унију?
 - Ко покушава да пређе ову границу?
 - Је ли бугарска граница још увек слабо чувана?
 - Зашто бугарска граница није више слабо чувана?
 - Шта се пронело кроз земље које нису у Европској унији?
 - Како поступају кријумчари људи под оваквим условима?
 - А је ли тајни промет људима престао?
- Где у Бугарској можете да изаберете место за летовање?
 - Какве су цене које нуде хотели у бугарским летовалиштима?
 - Какве су цене у бугарским летовалиштима у упоређењу са истим у хотелима на Француској Ривијери?
 - Да ли ово утиче знатно на квалитет услуга?
 - Зашто многи Срби иду на одмор на црноморску обалу?
 - Кад возите бугарским путевима шта можете да приметите?
 - Да ли се бугарски путеви одржавају довољно?
 - Како морамо да возимо бугарским путевима?
- Шта бирамо кад идемо на одмор?
 - Где се налазе ти мали симпатични хотели?

3. Какве терасе наших соба више волимо?
4. Шта се нам још свиђа?
5. Шта кувари ових ресторана увек додају у храну?
6. А да ли у тим зачинима има чега вештачког?
7. Шта обично добијамо на крају ручка?
8. Шта радимо после тога?

d)

1. Шта радимо увече, кад постане хладније?
2. Ко привлачи нашу пажњу?
3. Кога понекад видимо?
4. Зашто свој одмор проводимо лепо?
5. Шта обично радимо ујутро?
6. Куда идемо после подне?
7. Шта купујемо за време куповине?

Превод израза из вежбе бр. 1 са бугарског на српски језик:

познато нам је, након пријема, Европска унија, бугарска граница са Турском, спољна граница, прећи границу, илегални имигранти, слабо чувана граница, заштита границе, трошити средства, озбиљна средства, глас се пронео, кријумчари људи, све већа (виша) цена, промет људима, одвија се и даље, азиланти, летовалиште на мору, привлачне цене, неупоредиве цене, француска Ривијера, знатно утицати на квалитет, црноморска обала, путокази и саобраћајни знакови

ићи на одмор, мали симпатични хотели, зелени паркови, међу високим стаблима, више волети, са погледом на море, осим тога, укусна и здрава храна, додати у јело, природни зачини, пријатан мирис, нема ничег вештачког, за разлику од, на крају ручка, слатко воће, ујутро, увече, шетамо парком, велике крошње, зимзелено дрво, привлачити пажњу, балканске земље, како год ми одговара, ићи на купање, играти кошарку, седети у кафићу, уз морску обалу, после подне, ићи у куповину

Превод глагола из вежбе бр. 2 са бугарског на српски језик:

постати, постанем	приметити, приметим	добити, добијем
покушавати, покушавам	одржавати, одржавам	одморити се, одморим се
прећи, пређем	препоручивати,	шетати, шетам
трошити, трошим	препоручујем	привлачити, привлачим
пронети се, пронесем се	бирати, бирам	видети, видим
узимати, узимам	више волети, више волим	проводити, проводим
одвијати се, одвијам се	свиђати се, свиђа ми се	одговарати, одговара ми
изабрати, изаберем	налазити се, налазим се	играти, играм
утицати, утичем	нудити, нудим	седети, седим
ићи, идем	додавати, додајем	куповати, купујем
возити, возим	добијати, добијам	послати, пошаљем

Промена показних заменица *овај* и *тај* из вежбе бр. 3

род	једнина						множина					
	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.
падеж	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.	м. р.	ср. р.	ж.р.
Ном.	овај	ово	ова	тај	то	та	ови	ова	ове	ти	та	те
Ген.	овог(а)		ове	тог(а)		те	ових			тих		
Дат.	овом(е)		овој	том(е)		тој	овим(а)			тим(а)		
Акуз.	овај	ово	ову	тај	то	ту	ове	ова	ове	те	та	те
	овог(а)			тог(а)								
Инстр.	овим		овом	тим		том	овим			тим		
Лок.	овом		овој	том		тој	овим			тим		

Превод текста из вежбе бр. 4 са бугарског на српски језик:

a)

Познато нам је да је након пријема Бугарске у Европску унију бугарска граница са Турском, Србијом и Македонијом постала спољна граница Европске уније. Ову границу покушавају да пређу илегални имигранти из Ирака, Авганистана, Турске и других земаља. Међутим, бугарска граница више није слабо чувана јер се за њену заштиту троше озбиљна средства. Глас о томе пронео се кроз земље које нису у Европској унији. Кријумчари људи узимају све већу (вишу) цену од азијаната. Тајни промет људима и даље се одвија.

b)

За летовање у Бугарској можете да изаберете летовалишта на мору или у планини. Цене које нуде хотели у бугарским летовалиштима веома су привлачне. Оне су неупоредиве са ценама у хотелима на Француској Ривијери. Ово међутим не утиче знатно на квалитет услуга. Због тога многи Срби иду на одмор на црноморску обалу. Нажалост кад неко вози бугарским путевима може да примети недостатак путоказа и саобраћајних знакова. Осим тога бугарски путеви не одржавају се довољно. Зато препоручујемо вам да возите пажљиво.

c)

Кад идемо на одмор бирамо мале симпатичне хотеле у зеленим парковима, међу високим стаблима. Више волимо да су терасе наших соба са погледом на море. Осим тога, свиђа нам се да се у хотелу налази ресторан где нуде укусну и здраву храну. Кувари ових ресторана увек у храну додају природне зачине који имају специфичан, пријатан мирис. У тим зачинима нема ничег вештачког за разлику од такозваног „junk food“-а. На крају ручка обично добијамо слатко воће. После тога идемо на терасу да се мало одморимо.

d)

Увече, кад постане хладније, шетамо парком под великим зимзеленим крошњама. Нашу пажњу привлаче туристи из Енглеске, Француске и других земаља Европске уније. Понекад видимо породице из Србије, Хрватске, Румуније и других балканских земаља. Свој одмор проводимо лепо јер организујемо своје време како год нам одговара. Ујутро обично идемо на купање, играмо кошарку или седимо у кафићу уз морску обалу. После подне идемо у куповину. Купујемо поклоне за своје рођаке или разгледнице које би послали својим пријатељима.

